

Kalkulacje rolnicze

Żyto ozime

Ostatnie 20 lat, to okres, w którym powierzchnia uprawy żyta w naszym kraju zmalała o połowę. Jeszcze w 1995 roku uprawy tego zboża zajmowały blisko 20% krajowej struktury zasiewów. Dziś, pod uprawę żyta wykorzystuje się niespełna 10% powierzchni gruntów ornych w Polsce.

Zwiększości gospodarstw zostało ono wyparte ze względu na pewnego rodzaju mity krążące wokół wykorzystania ziarna żyta w żywieniu zwierząt. Wyparcie żyta z krajowych pól sprzyja również postępowi poczynionemu w zakresie hodowli innych gatunków zbóż. Ponad połowa gleb w naszym kraju to gleby kwaśne lub bardzo kwaśne. Żadne inne zboże nie poradzi sobie lepiej w takich warunkach niż żyto. Również żadne inne zboże nie da tak wysokich plonów. Postęp hodowlany nastąpił również w przypadku tej rośliny – według najnowszych badań, uprawiane dziś coraz powszechniej odmiany hybrydowe na słabych i średnich glebach plonują o 0,8 t/ha wyżej niż pszenżyto i aż o 2,5 t/ha lepiej niż pszenica. Żyto hybrydowe stosunkowo dobrze znosi zakwaszenie gleb i niedobory składników mineralnych w glebie.

Żyto zwyczajne (*Seale cereale*), to zboże, którego ziarno przeznaczone jest na cele paszowe, młynarskie, do produkcji alkoholu (ponad 70% krajowej produkcji spirytusu) oraz na produkcję biopaliwa (wg danych niemieckich z 1 tony żyta otrzymuje się 0,327 ton bioetanolu).

Znaczenie żyta w skali globalnej produkcji zbożowej jest stosunkowo niewielkie. W Polsce jednak uprawa tego zboża ma długą tradycję. Nasz kraj jest drugim co do wielkości jego producentem na świecie. Popularność żyta w Polsce jest duża, aczkolwiek areal uprawy tej rośliny zmniejsza się.

Niemal 60% żyta na świecie produkuje się w Unii Europejskiej. Pomimo to, w ubiegłym roku zboże to stanowiło jedynie 2,8% unijnych zbiorów zbóż ogółem. Jak wynika z pierwszego w tym roku raportu Międzynarodowej Rady Zbożowej (IGC), w sezonie 2016/2017 globalne zbiory żyta ukształtowały się na poziomie 13,8 mln ton. To o 1 mln ton więcej niż we wcześniejszym sezonie. Łączne zużycie żyta na świecie w bieżącym sezonie prognozuje się natomiast na 13,3 mln ton, a zapasy końcowe mają sięgnąć 1,7 mln ton. Ponad połowa ziarna, które pozostanie w magazynach na koniec bieżącego sezonu będzie znajdować się w UE, gdzie zapasy szacuje się na 0,9 mln ton.

Wg GUS wstępnie szacuje się, że powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2017 roku wyniesie około 7,0 mln ha, tj. o 3% więcej niż przed rokiem, z tego żyta około 0,9 mln ha. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wstępnie szacuje się na około 27,5 mln t, tj. około 8% więcej od zbiorów

ubiegłorocznych. Plony zbóż ozimych łącznie z ozimymi mieszankami zbożowymi wstępnie wyceniono na 42,5 dt/ha, tj. o 1,7 dt/ha (o 4%) więcej od plonów z roku ubiegłego. Plon żyta ozimego według szacunku wstępnego w 2017 roku wyniesie 31,3 dt/ha. Zbiory zbóż ozimych wstępnie wyszacowano na 18,1 mln t, w tym żyta na 2,8 mln t, tj. o 27% więcej niż w roku ubiegłym.

Przeciętna cena żyta konsumpcyjnego i paszowego w 2016 roku wyniosła 520 zł/t. W relacji do wcześniejszych lat zboże to było zatem o 6 zł/t droższe niż w 2015 r., ale jednocześnie o 29 zł tańsze względem 2014 r. Na przestrzeni kilku lat analizując ceny innych zbóż, obserwuje się poprawę relacji cen żyta do cen pszenicy. Jeszcze dwa i trzy sezony temu stawki oferowane rolnikom za pszenicę były o ponad 40% większe niż za żyto. Obecnie zboże to jest droższe jedynie o 23%.

W październiku ceny skupu za tonę pszenicy konsumpcyjnej były na poziomie od 590 do 730 zł (średnio 643,9 zł), a żyta konsumpcyjnego od 500 do 630 zł (średnio 543,9), zaś pszenicy paszowej wynosiły średnio 614 zł, a żyta paszowego 514 zł.

Wg ekspertów IERiGŻ aktualne ceny zbóż w kraju nie zależą od tego, ile zbierzemy, ale od sytuacji zbożowej w Europie i na świecie. Jeśli będą się sprawdzały dotychczasowe przewidywania, to rynki powinny być stabilne, a ceny zbóż na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznych, czyli można powiedzieć, że na stosunkowo niskim poziomie.

Tabela zawiera kalkulację uprawy 1 ha żyta ozimego według cen brutto ziarna i środków produkcji z sierpnia 2017 roku, opracowaną na podstawie publikacji „Kalkulacje rolnicze” wydanej przez KPODR w Minikowie. Założenia metodyczne do kalkulacji znajdują Państwo na stronie www.kpodr.pl.

Kalkulacja uprawy 1 ha żyta ozimego przy różnych poziomach intensywności

Lp.	Poziom intensywności Wyszczególnienie	Niski 25 dt/ha	Średni 35 dt/ha	Wysoki 45 dt/ha
A	Wartość produkcji	2 345	2 905	3 465
	Nasiona żyta ozimego (56 zł/dt)	1 400	1 960	2 520
	JPO ¹	945	945	945
1	Materiał siewny	216	216	216
2	Nawozy mineralne	321	602	977
3	Środki ochrony roślin	104	104	292
4	Inne koszty (sznurek)	57	68	84
B	Koszty bezpośrednie (1+2+3+4)	698	990	1 569
C	Nadwyżka bezpośrednia (A-B)	1 647	1 915	1 896
5	Usługi ²⁾	505	573	634
6	Praca maszyn własnych	585	602	673
7	Pozostałe koszty ³⁾	708	725	741
D	Koszty pośrednie (5+6+7)	1 798	1 900	2 048
E	Koszty całkowite (B+D)	2 496	2 890	3 617
F	Koszt jednostkowy (zł/dt)	99,8	82,6	80,4
G	Dochód rolniczy netto (C-D)	-151	15	-152

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” KPODR w Minikowie

¹⁾ – JPO – jednolita płatność obszarowa,

²⁾ – kombajnowanie, prasowanie,

³⁾ – utrzymanie budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty.

Wykorzystano materiały:
Wstępny szacunek głównych ziemiopłodów rolnych
i ogrodniczych w 2017 r., GUS; Rynek zbóż; MRiRW

Małgorzata Kutnik
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
Fot. W. Janiak

Tucznik

Wzrost eksportu i spadek produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej w drugim półroczu 2016 r. spowodowały, że od początku 2017 r. ceny trzody chlewnej zarówno w UE, jak i w Polsce, kształtują się na poziomie znacznie wyższym niż rok wcześniej, a od marca do czerwca wykazywały dynamiczny wzrost.

Poprawa relacji cen żywca wieprzowego do cen pasz przyczyniła się do wzrostu krajowego pogłowia trzody chlewnej. W czerwcu 2017 r. pogłowie trzody chlewnej w Polsce (wg GUS) liczyło około 11,35 mln sztuk, o 4,5% więcej niż przed rokiem. W odniesieniu do marca 2016 r. wzrost liczebności nastąpił we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych oprócz prosiąt, których pogłowie spadło o 0,9%. Zmiany w pogłowie zapowiadają także wzrost krajowej produkcji żywca wieprzowego w 2017 r. Uwzględniając stan i strukturę pogłowia trzody chlewnej analitycy IERiGŻ – PIB oceniają, że w pierwszej połowie 2017 r. krajowa produkcja żywca wieprzowego była o około 3% większa niż w tym samym okresie 2016 r. i mogła wynieść 1 245 tys. ton. W pierwszym kwartale 2017 r. utrzymujący się duży popyt ze strony Chin stymulował wzrost eksportu produktów wieprzowych z UE. W kwietniu br. Chiny znacznie ograniczyły import

wieprzowiny z UE. W efekcie w okresie styczeń – kwiecień 2017 r. unijny eksport produktów wieprzowych do krajów trzecich zmniejszył się o około 3% w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. Pomimo znacznego zmniejszenia dostaw unijnej wieprzowiny na rynek chiński (o 17%), kraj ten nadal pozostaje głównym odbiorcą produktów wieprzowych z UE (z 38% udziałem). Unijna wieprzowina eksportowana jest również m.in. do Japonii, Hongkongu, Korei Południowej, Filipin, Wietnamu.

Czynnikiem ryzyka dla rozwoju produkcji jest nasilający się problem ASF (afrykański pomór świń) w Polsce. Nowe ogniska oddalają perspektywę wznowienia sprzedaży wieprzowiny do krajów, które wprowadziły ograniczenie

wzrostu eksportu na rynki azjatyckie. Eksporterzy z państw unijnych, a zwłaszcza Niemiec przegrywają z tańszą konkurencją. Trzeba zaznaczyć, że rynek krajowy jest pod dużym wpływem niemieckich cen, więc należy spodziewać się dalszej korekty cen w dół. Ponadto Chiny odbudowują swoją produkcję świń, przez co ich popyt na wieprzowinę spada. W wyniku tego w Unii Europejskiej pozostaje więcej wieprzowiny, co przekłada się na spadki jej cen.

Poniższa tabela zawiera kalkulację chowu tucznika, według cen brutto środków do produkcji z listopada 2017 r., opracowaną na podstawie wydawnictwa „Kalkulacje Rolnicze. Założenia metodyczne do „Kalkulacji Rolniczych” znajdziecie Państwo na stronie naszego Ośrodka.

importu z Polski po pojawieniu się choroby w kraju, m.in. do Chin. Mogą one oddziaływać również na wyhamowanie wzrostu cen skupu żywca. Skuteczne działania zapobiegające rozprzestrzenianiu ASF, aż do jego eliminacji włącznie będą miały wpływ na dynamikę odbudowy pogłowia.

Średnia cena 1 kg żywca wieprzowego w pierwszym półroczu 2017 r. wynosiła 5,20 zł i była o ponad 21% wyższa od notowanej w tym samym okresie 2016 r.

Ekspertsi przewidują, że sytuacja na rynku wieprzowiny w 2018 r. nie zapowiada się zbyt optymistycznie. Wysokie ceny wieprzowiny, notowane od połowy ubiegłego roku, zachęciły producentów do zwiększenia produkcji. Pogłowie trzody w UE wzrosło o prawie 1% w porównaniu do roku ubiegłego. Przełoży się to na liczbę ubijanych tuczników i będzie jednym z czynników wpływających na obniżenie cen w 2018 r. Cena tuczników w Europie zależy również od sytuacji na rynkach światowych. Niskie ceny żywca wieprzowego w Stanach Zjednoczonych (około 1,33 euro za 1 kg wagi bitej ciepłej) przyczyniają się do

Kalkulacja chowu 1 sztuki tucznika

TECHNOLOGIA ŻYWIENIA		Mieszanka uzupełniająca 10%	Mieszanka uzupełniająca 2,5%
Wyszczególnienie		Wartość (zł)	Wartość (zł)
A	Wartość produkcji	425	425
	Tucznik kl. I (105 kg), (4,90 zł/kg) ¹⁾	515	515
	Prosię (-)	90	90
1.	Pasze z zakupu	165	136
2.	Pasze potencjalnie towarowe	141	147
3.	Inne koszty ²⁾	28	28
B	Koszty bezpośrednie (1 + 2 + 3)	334	311
C	Nadwyżka bezpośrednia (A - B)	91	114
4.	Praca maszyn własnych	22	22
5.	Pozostałe koszty ³⁾	43	41
D	Koszty pośrednie (4 + 5)	65	63
E	Koszty całkowite (B + D)	399	374
F	Koszt jednostkowy (zł/kg)	4,43	4,15
G	Dochód rolniczy netto (C - D)	26	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” KPODR w Minikowie

¹⁾ – średnia cena skupu żywca wieprzowego w październiku 2017 r.,

²⁾ – usługi weterynaryjne, znakowanie,

³⁾ – koszty utrzymania budynków, koszty ogólnogospodarcze, koszty pośrednie produkcji pasz własnych.

Wykorzystano materiały IERiGŻ – PIB „Rynek rolny,”
Zofia Dymińska
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
Fot. W. Janiak

